

Bugünden, Dünden

Mart ayı tarihe neler geçirdi?

Perakende kâğıtlarımı karıştırıyordum. Bundan 25 yıl evvel, beynelmîl takvimi kabul ettiğimiz sıralar, kronolojik bir almanak hazırlamağa niyetlenmiş; tarihe geçen bazı bellibaşlı vakaları kısaca toplamağa kalkışmış; hayli de not biriktirmiştim. Şimdi o notların mart ayına aid olanlarını, okuyucularımca alâka çeker ümidiyle aşağıya naklediyorum:

1 Mart 1871 Paris — Bir senedenberi devam eden harbde Fransız ordularının uğradığı bozgunluk, III.Napolen'un 1 Eylül 1870 de Sendanda teslim oluşu, Almanların Paris kaplarına dayanışı üzerine, Almanya İmparatoru I. Wilhem'le Başvekil Bismarck şehre Neuiley'den girdiler. Fransa Millet Meclisi sulh mukaddematına girişmeği kabul etti. Napoleón'un tahttan indirilmesini kararlaştırdı.

1877 İstanbul — Surlarla muharebe sürüp giderken, Rusya Türkiyeye 24 saatlik bir ultimatom yolladı; Babıâli uzlaşmağa, Sırbistanın eski hudutlarıyla kalmasına razı oldu.

2 Mart 1855 — Devleti Aliye ve müttefikleri Fransa, İngiltere, Sardunya ile Rusya arasında Kırım harbi ve Sivastopol muhasarası esnasında, Çar I. Nikola mağlûbiyet acıları içinde öldü.

3 Mart 1677 Cehrin — Sarıkamış Kazakları Hatmani Dorosenko, Cehrin kalesini Ruslara teslim etti. Osmanlı ordusu Ser askeri Şeytan İbrahim paşa, Kırım Hanı Selim Giray'la kaleyi istirdada muvaffak olamadıklarından ertesi sene Avcı Sultan Mehmet Cehrin seferini açmış; bizzat Tuna boyuna, Silistireye kadar gitmiş; Serdar-ı Hıca tayin edilen Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa paşa Ukrayna emaretinin merkez olan bu müstehkem kaleyi zapt ve tahrip ederek dönmüştür.

1875 Paris — Fransız bestekârı, Georges Bizet'nin meşhur Carmen operası Opéra Comique'de ilk defa temsil edildi.

1878 Ayastafanos — 1877 ağustosunda başlayan harbin sonunda, Devleti Aliye ile Rusya murabhasları şimdiki Yeğlilköyde Ayastafanos muahedelerini imzaladılar.

Ayastafanos muahedesine göre: İstanbul, Çanakkale boğazı, Selânik, Makedonya, Tesalya, Epir, Bosna Hersek Türkiyede kalmak üzere Tuna'dan Ege denizine kadar bir Bulgaristan prensliği kurulmasına; Beyazıt Kars, Ardahan'ın Rusyaya terk edilmesine; Karadağ'ın Spizza ve Antivari kasabalarını alarak üç misli büyümesine; Sırbistanın istiklâl kazanarak Niş şehrini almasına; Memleketeyn yani Romanyanın Basarabyayı Rusyaya bırakarak Dobruca'yı İhak etmesine; Devleti Aliyenin Ruslara 300 milyon rüble (1 milyar, 200 milyon frank) harb tazminatı ödemesine karar verilmişti. Bu karar Berlin kongresinde tadilâta uğramıştır.

1918 Bres Litovsk — Türkiye ve müttefikleri Almanya, Avusturya - Macaristan, Bulgaris-

tanla Ruslar arasında muahede akdedildi. 1919 Anadolu — «Vilâyatı Şarkiye Müdafaaal Hukuğu Milliye» Erzurum şubesi kuruldu. 1924 Ankara — Türkiye Cumhuriyeti Hilâfeti ortadan kaldırdı; Osmanlı hanedanını nudut haricine çıkardı; Şer'iye, Evkaf, Erkânı Harbiyel Umumiye Vekâletini, medreseleri ilga etti.

4 Mart 1493 Lizbon — Amerikayı keşfeden Cenovalı Christophe Colomb, dönüşte Lizbon'a ayak astı.

Yazan:

Sermet Muhtar ALUS

7 Mart 1715 İstanbul — Venediklilerin Bosna'ya sarkıntılığa, Akdenizde bazı gemilerimizi ele geçirmelerine karşı Venedik Cumhuriyetine harb açıldı. 1799 Yafa — Fransız generali Banaparte Osmanlı İmparatorluğuna merbut Mısır işgali mutaakab, Filistine kadar yürüyerek uzun bir muhasaradan sonra Yafa'yı aldı.

8 Mart 1661 Fransa — Başvekil Kardinal Mazarin'in ölümü; Kral XIV. Louis'nin hükümeti ele alarak keyfine göre memleketi idareye koyulması.

10 Mart 1871 Paris — Commune ihtilâlinin başlamasına sebep olan ayaklanmalar. 1878 Paris — Amerikalı Edison'un icadettiği fonograf ilk defa olarak Avrupaya getirilip Fen akademisinde dinlendi, büyük alkışlar kazandı.

12 Mart 1405 Türkistan — Büyük Türk Hakanı Aksak Timur'un Hokand civarında bir kasabada ölümü. 1854 — İngiltere ve Fransa devletleri, Ruslarla savaşta bulunan Türkiye ile ittifak ederek Kırım seferine giriştiler. 1921 Ankara — Şair Mehmet Akifin yazdığı İstiklâl marşının Büyük Millet Meclisinde mütefikane kabulü.

13 Mart 1700 Londra — İspanyanın taksimi için İngiltere ile Fransa Londra'da bir muahede imza ettiler. 1861 Paris — Richard Wagner'in «Tannhäuser» operası, seyircilerin fevkalâde heyecanları içinde, birinci defa olarak oynandı.

14 Mart 1711 İstanbul — Rusya Çarı Koca Petroya meşhur Prut seferi açıldı. 350 gemi ve 35 bin askerden mürekkep Türk donanması Karadenize çıktı.

15 Mart 1832 Calais — Kolera salgınının başlayışı; etrafa sırayetle az zamanda 100 binden fazla kişiyi kurban ediş.

16 Mart 1920 İstanbul — İstanbul'un İtilâf devletleri katarı tarafından işgali. 1921 Moskova — Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetiyle Sovyetler

Cumhuriyeti arasında muahede akdi. Bu uhuvvet ve muahadenet muahedesi, 1920 de İstanbulda münakıt Mebusan Meclisinin tanzim ve matbuatla bilcümle devletlere tebliğ ettiği (Misakı Milli) ahnamesini kabul ediyor; Ardahan, Kars sancaklarını Batum limanından istifade hakkını, Boğazların mutlak hâkimiyetini Türkiyeye bırakıyor; kapitülasyonlara mütâallik her nevi muamelât ve hukuku; Türkiyenin Çarlık Rusya ile evveldenberi mevcut taahhütlerini keenlemeyekün ve mülga addeylliyor.

17 Mart 1776 — Boston — Amerika orduları kumandanı George Washington, Boston şehrini İngilizlerden zaptetti.

18 Mart 1871 Paris — Commune idaresinin ilânı; hükümetin Versailles'a çekilmesi. 1877 İstanbul — 24 kânunevvelde ilân edilen birinci Meşrutiyet hükümüne ictima edecek Mebusan ve Âyan Meclislerinin Yıldız sarayından küşat resmi. 1915 — Çanakkale boğazı — İstanbulu girmeye kalkışan İtilâf devletleri donanmasına karşı büyük zaferimiz.

19 Mart 1514 Edirne — Edirne'de toplanan Divanı Hümayunda İran şahı İsmaille harb edilmeğe karar verilmesi üzerine, hazırlıkları tamamlamak için Yavuz Sultan Selim İstanbul'a hareket etti. 1859 Paris — Gounod'nun meşhur Faust operası ilk defa olarak Paris'te Lyrique Tiyatro) da temsil edildi. 19 Mart Ankara — Mustafa Kemal, Ankara'da Büyük Millet Meclisinin toplanması için vilâyetlere tebliğde bulundu.

20 Mart 1792 Paris — Doktor Guilotine tarafından icadedilen ve kendi adını taşıyan mahut idam âletinin ihtilâl nükümetince resmen kabulü 1920 Ankara — Miralay İsmet beyin (İnönü'nün) Ankara'ya gelişi.

21 Mart 1452 İstanbul — Fatih Sultan Mehmedin Boğaziçi'nde Rumelhisarını yaptıрмаğa başlayışı.

(Arkası 5 inci sahifede)

